

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Waerchtighe Historie Van de Martelaers Van Gorcom

Estius, Wilhelm

Antwerpen, 1604

Aen-Hanghsel Tot de veur-gaende Historie, Van het martyrie van P.
VVillem van ter Gouw.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64552](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64552)

385

AEN-HANGHSEL

Tot de veur-gaende

HISTORIE,

Dan het martyrie van P. VVILLEM
van ter Gouw.

M heeft ghedocht dat het den goet-
willighen Leser seer aen-ghenaem
soude wesen / dat ick by onse veur-
gaende Historie / de welke is van
neghen-thien Martelaers / meesten-
deel Kinder-broeders / soude als een
toe-maecte by-boeghen dit verhael wesende van
ghelijcke materie. In welck verhael ick in't cozt
soude begripen den salighen upt-gangh van dien
man / de welke niet sonder redene schijnt verbult
te hebben de plaetse van eenen aposttaet hier bouen
beschreuen / ende sijn croone ontfanghen / wesende
van dier selfster Orden op-ghenomen ende metten
selfsten naeme ghenoemt. Hy schijnt oock met eenen
ghedult te hebbē het ghetal van twelue / d'welck
in de elue broeders onghelijck ende on-vol-maecht
was ghebleuen. Ick spreke van P. Willem van ter
Gouw Kinder-broeder / die een iaer oft wat meer
naer de Martelaers van Gorcom / in een plaetse niet
wijdt van daer / met de selfste soyte des doodts / ende
van ghelijcken vbandt / veur het selue Catholijck
ghelooue ter doodt ghebraght is. Welck sijn mar-
tyrie / ghelijck het upt den mondt van vele gheloo-
weerdighe

h

weerdighe

weerdighe perſoonen / die't ghesien ende ghetuygh
hebben / tot onſer kenniſſe is ghecomen / is toe-ghe-
gaen in deſer manieren .

SEXTU CAPITTEL II.

Hoe deſe Martelaer het woordt Godts ghepre-
dikt heeft in verſcheydene ſteden, ende ten
leſten tot S. Geertruyden-bergh is ghecomen.

P Willem van ter Gouw ghebozen / d'welck
is een ſchoone ſtadt van Hollandt / is ghe-
weeft een man van wonderlijcke wel-ſprekents-
hepdt / ende gratie van het woordt Godts te pre-
diken / ende inden ſeluen ampt vele iaeren ſoo wel
gheoefent / dat de geleerdthepdt ſijn leuen vercierde /
ende ter contrarien ſijn gheleerdthepdt deur ſijn
ſtrictighe manieren wierdt gheprezen . In deſe
twee dinghen was hy te Louen wel neerſtelijck on-
der-welen / in't clooſter vande Minder-broeders /
d'welck in alle goede diſciplinen wel is gheſchickt:
al-waer hy oock ſijn eerſte ſacrificie der Miſſen Go-
de op-ghezaghen heeft in't iaer 1565. Maer van
daer upt-gheſcheeden zijnde tot het werck des
Heeren / ende naer Hollandt ghelonden / heeft ee-
nighe iaeren te Doordrecht niet ſonder groote vruch-
ten het woordt Godts ghepredikt . Dan in't iaer
1572. als de ſelue ſtadt deur Godts ghehengheniſ-
ſe was gheromen onder der Geuſen maght / gheen
hope hebbende van onder heur-lieden voorder
vruchten te moghen doen / maer ſiende de ver-
volginghe op-rijſen teghen de Prieſters ende Reli-
gieuſen / is hy naer-volghende het Euangelijſche
ghebodt / ghebloden naer een ander ſtadt / te weten
Breda / ghelegghen by-naer vijf mylen van daer /
doen

doen-ter-tijdt noch staende onder de Coninghlycke
Catholycke Maieſtept / daer hy deur-waer niet
sonder sonderlinghe by-ſtandighepdt Godts ghe-
raecht is / ſoo midts de nauwe wachte aende poortē
van Doz drecht / als om dat de wegghen van Geusen
ouer al beſett warē. In dese ſtadt heeft hy een geheel
iaer ghebleuen met ſijn ghewoonelycke vlijtighepdt
ende gratie het woortd Gods ende de Catholycke
leeringhe dese menschen deur-houdende. Van daer
is hy gheroepen gheweest tot s'Hertoghen-bolche
om al-daer doock te prediken. Welck verſtaen
hebbende ſommighe goede borghers van Geer-
truyden-berghe (welck is een ſtadt ghelegghen opde
frontiere van Hollandt ende Brabant niet verre
van Breda) die hem sonderlingh beminden / om
dat sy ſijn sermoonen dick-wils seer gheerne hadden
ghehoort / hebben hem doen bidden dat hy tot hen-
lieden soude willen naerder comen / ende met ee-
nigh goetd sermoon / eer hy voorder trock / hen
soude adieu segghen / ende hunne herten verſterc-
ken. Dese goede begheerte heeft Wilhelmus deur
de liefde ghedreuen zijnde gheerne vol-daen / ende
deur een sermoon heeft hyer inde selue ſtadt twee
ſchoone ghedaen: inde welke hy onder andere de
borghers vermaende tot ſtantafdighepdt des ghe-
loofs / ende dat sy hen ſpieghelen ſouden aen het
exempel ende perikel van hunne nae-ghebueren /
te weten die van Hollandt ende Zeelandt / ende
dat sy neerstelijck by hen seluen ſouden ouer-denc-
ken in hoe vele ende groote ſwarigheden / ſoo naer
der ſielen als naer den lichaeme / dat sy deur hunne
licht-beerdighepdt waren gheresen / om dat sy de
religie beſyden ſtellende de vanden van Godt ende
den Catholycken Coningh binnen hunne ſteden
hadden ontfanghen. Hy ſeyde daer by / dat het

met hen nu soo verre ghecomen was / dat sy leefden als menschen sonder Godt . Een waerachtigh woordt . Het welck hem naer-der-handt/ doen hy ghevanghen was / vande vanden versweten wierdt : als oft hy gheseght soude hebben / dat in Hollandt ende Zeelandt geen Godt en ware / al-willens sijn woorden al-soo bedrieghelijck op eenen quaeden sin treckende / ghelijck de ketters veur maniere hebben . Want anderl-sins seghtmen ghemeynelijck / dat Godt by die menschen niet en is / die oft hem niet en kennen oft niet oprechtelijck en dienen : ghelijck oock de H. Schrijtuere dick-wils is sprekende .

CAPITTEL III.

Hoe de stadt van Geertruyden-berghen vande Geusen inne-ghenomen , ende P. Wilhelmus al-daer ghevanghen wierdt.

TEr wijlen dat Wilhelmus te Geertruyden-berghe was / ist ghebeurt dat de selue stadt met listigheden vande Geusche soldaeten is inne-ghenomen . Dit is ghebeurt in't iaer 1573. opden lesten dagh Augusti s'morghens veur der sonnen op-gangh. De Geusen hebbende de stadt inne-ghecregen / zyn ter-stondt ouer-al gheloopen / ende hebben alle hoecken neerstelijck deur-socht / oft sy ergheringhs Priesters / oft Religieusen / oft oock s'Coninghs soldaeten soudent connen ghebinden / om de selue ghebonden hebbende / eerst te plunderen / ende daer naer doodt te slaen . Veur d'eerste is hen in't ghemoet ghecomen eene heer Willem van Galen Priester ende Canonick aldaer / aen wien dese raesende menschen hunne wreedthepdt ende moorden beginnende / hebben hem

hem ter-stondt te dier stede vermoordt. Sijn lichaem leelijcken mis-handelt / is by-naer twee daghen langh naeckit ende onbegrauen opde opene straete bliuen ligghen. Sulcks is oock ghebeurt mette lichaemen van s' Coninghs soldaeten / die sy schier alle te samen ghebonden ende doodt-gheslaghen hebben. Ten lesten hebben sy die op sieden gheleght ende al-soo gheboert naer de vesten / ende al-daer ghelijck beesten in grachten t'samen gheworpen / waer deur de straeten ouer-al heel met bloede bespreydt zijn ghebleuen. Den meesten hoop bande bozghers midts dat sy verclaerden te willen vol-herden in het Catholijck ghelooue / ende onderdanighepdt van de Coninghlycke Maiesteyt / zijn van alle hunne goeden berooft / ende in vele andere manieren swaerlijck ouer-vallen ende verdrukt. Waer-om oock het meeste deel de stadt heeft verlaeten / ende is ghetrocken ghewillighlijck in ballinghschap. Doodts zijn bande Geusen gevangen ghenomen ende inden kercker ghestelt alle de Priesters die inde stadt ghebleuen waren / uptghenomen twee / waer van de eene was de Deken bande Canonicken dier plaetse / de andere een Canonick. De Deken was ghenoeimt heer Aert Swaen van Goozle / die daer naer de historie van het martyrie dat wy nu deur handen hebben in Duytsch heeft upt-ghegheuen. Dese is gheblonden naer de vesten vander stadt / ende als hy ouerden muer ghespronghen was tot inde om-liggende gracht / heeft al-soo vier-thien uren langh vervolghens in't water ghestaen / dat het hoofdt alleen upt-stack / hoe wel dat hy oock dick-wils als de Geusen daer omtrent quamen oft schoten / sijn hoofdt in't water moeste dupcken. Oock den hoest die hem midts de groote rouwe seer perste /

rouste hy qualijck bedwinghen / nochtans bedwongh hy hem soo seer alst moghelijck was / op dat hy deur het gheluydt niet verraden en soude worden. Maer de andere / H. Gaspar Jacobsen is heymelijckē deur toe-doen van sijn vrienden vande vesten af-ghelaeten / ende heeft den gheheelen dagh verborghen ghelegghen in eenen wijmtam / oft vochtigh wilghen-bosch / ghelijcker daer omtrent vele zijn. Ende al-soo zijn sy beyde metten duysteren nacht vry ontcomen. Onder de ghene die ghevanghen waren was de principaelste P. Willem van ter Gouw / dien sy de handen achter opden rugghe seer vast ghebonden hebben / ghelijck-minden quaedt-doenders plagh te doen / ende stracks hebben hem de soldaeten ghebraght deur hunnen Prouost / verloeckende dat de monick van stonden aen soude op-ghehanghen worden. Dit hoorende Wilhelmus / heeft stoutelijck upt-ghesproken dat hy bereedt was te steruen deur het Catholijck gelooue / ende dat sy met hem souden doen wat hen beliefde. Deur dit woort der Christelijcker vromighepdt de barbarische menschen verbittert zijnde / hebben hem seer onbeleefdelijck beginnen te bespotten / ende naer dat sy hem in velerley manieren hadden ghequelt / hebben hem ten lesten ghelepdt in een camer van des Prouosts huys / daer hem ter-stondt de ysere boepen wierden aen-ghe-daen. In dese selkste camer was oock ghevanghen ghestelt een Religieus van der seluer Orden P. Jan Voghel-langh / Pziester ende biecht-vader oft Pater van een Nonnen-clooster al-daer / wende seer dunne ghecleedt / ende in t hoofdt seer ghequelt. Desen mede-gheselle in t verdriet soo haest als Wilhelmus ghesien heeft / hem verheughende inden gheest / heeft dul-danigh ghebedt ghesproken:

Ich

Ick dancke v Heere Jesu Chyriste / dat ick in uwen
 ooghen weerdigh gheacht worde dese verfinades-
 lijckhepdt van banden ende ghevanghenisse te lij-
 den . Ick dancke v dat ghy my hier ghesonden
 hebt om de croonen van uwe Heylighen deelach-
 tigh te worden . Ghesekt my doch sterckheydt / dat
 ick in mijn belijdinghe vromelijck magh bliuen
 staen / noch deur eenighe listighe treken der duyves-
 len my en laete af-trecken van v woordt ende Apo-
 stolijck ghelooue . Doen hebben sy hem de handen
 los ghemaectt ende al-soo by P. Jan Voghel-
 sangh als ghevanghen ghestelt . Dese twee Godts
 vrechtighe mannen / als sy nu alleen waren / op
 dat sy met supuere consciencien souden ten stryde
 trecken / hebben teghen malcanderen op der Chri-
 stenen maniere hunne sonden ghebiecht . Ten
 anderen hebben t'samen dieck wils hun ghebeden
 ghestort / deur de welcke sy hunnen strydt Gode
 hertelijcken recommandeerden / biddende als sy
 bechten souden deur synen naem ende deur de be-
 lijdinghe van het Catholijck ghelooue / dat hy hen
 patientie ende vol-herdigheydt wilde verleenen .
 Daer-en-bouen sy bevestighden hunnen moedt met
 de exempelen Chrysti ende der heyligher Martelae-
 ren / ende met de hope der saligher vergheldinghe /
 ende vermaenden malcanderen om vromelijck te
 verdragen al wat hen van de moedt-willighe
 wreedthepdt der vbanden mocht worden aen-
 ghedaen .

CAPITTEL IIII.

Hoe de Martelaer van eenen ketterfchen predicant onder- vraeght ende ter doodt verwesen wierdt.

NMer drij daghen is tot hem ghecomen een valsche Evangelische predicant ghenoenit Adriaen Cock/ een aposttaet vande Orden vande Regulariers van S. Augustijn upt het clooster te Donck/ by Dordrecht / legghende dat hy daer ghelonden was vanden Prince van Orangien. Dese soo haest als hy inde deure quam heeft gheseght: Waer is hier dese goddeloose monick de predicant? Wilhelmus van sijn wreedthepdt niet verbaert zijnde/ heeft gheandtwoordt dat hy was de ghene dien hy sochte. Hy septe weder-om: Ick ben hier ghelonden om v te onder-braghen. Dit hoorende Wilhelmus/ sijn ooghen ten hemel-waerts slaende heeft ghebeden al-dus: **O** Heere Jesu Christe / die tot Matt. 10 v Apostelen gheseght hebt / Als ghy staen sult veur Coninghen ende Presidenten / soo en wilt niet denken hoe ende wat ghy spreken sult / want het sal u-lieden ghegheuen worden op de ure wat ghy spreken sult. Want ghy en zijt niet de ghene die daer spreket / maer t'is de gheest uws Vaders / die in u-lieden spreket. Nu bidde ick v/ gheeft my eenen mondt ende wijshepdt tegen v vanden / ende geest my in wat ick hen andtwoorden magh. Dit rozt ghebedt comende upt het binnenste des herten/ heeft Godt metter daedt ter-stondt ghetoot van hem verhoort te wesen. Want al-soo daer veur de handt een disputatie tusschen hen beyden wierdt aen-ghestelt / daer-der vele tegen-wozdigh waren/ heeft Wilhelmus de vermetelijchepdt van desen
sijnen

sijnen onder-braggher met sijn gheleerde andtwoor-
 den al-soo te neder ghedruckt (hoe wel dat hy hem
 glorieuselyck veur-seker vermeten hadde dat hy
 victorie crijghen soude in desen aen-slaggh) dat hy
 claerlyck verwonnen ende ouer-tuyghyt zynde / niet
 en wieste wat hy op sijn redenen soude andtwoordē.
 Veur welcke beschaemthepdt verweckt zynde /
 heeft hem ghekeert tot schampere woorden ende
 dreyghementen als sijn upterste toe-bluyght / ghe-
 lyck sulcke menschen ghewoon zyn te doen : ende
 sluytende de disputatie met een propost hem ende
 sijn ghelijcken dienende / heeft gheseght : Ghy
 boose ende eer-loose monick / maect v ghereedt /
 want morgghen moet ghy steruen. Dit spytigh
 ende herdt vonnisse ontfanghende de heylighe man
 van eenē dienaar des doodts ende der bederffenissen /
 en heeft niet qualijck teghen ghesproken : maer
 heeft sy-seluen hier-om gheluckigh gheacht / dat
 hy van Gode gheroepen wierdt om Christi lyden
 deelachtigh te worden. Soo heeft hy met blyd-
 schap des herten ende des aen-siechts naer den he-
 mel op-siende dit ghebedt ghestort : O Heere Iesu
 Christe / ist dat ghy my gheweerdicht soo groote
 gratie te gheuen / dat ick gheroepen werde om de
 pijn des doodts veur uwen naem te verdraghen /
 ick bidde v om een saecke / gheeft my cracht ende
 sterckhepdt / dat gheen verschyckthepdt noch ten-
 tatie my en scheyde van het op-recht Catholijck
 ghelooue : maer dat ick totten lesten adem toe on-
 verroert magh bliuen inde heylighe belijdinghe.
 Doodts de schimpen / toe-naemen ende boefach-
 tighen spotterijen die hem tusschen heyden van desen
 boosen dupuelf-dienaar ende de soldaeten aen-ghe-
 daen wierden / verdroegh hy niet alleen patiente-
 lyck / maer verachtete de selue oock met een groote

broom-hertighepdt. Dit alleen en conste hy niet
 verdragen dat hy de leelijcke ende schroomelijcke
 blasphemien teghen het hoogh-weerdigh Sacra-
 ment ende andere heplighe mysterien des gheloofs
 moeste hoorzen. Als ten lesten de predicant met sijn
 gheselschap upt de camer vertroocken was / soo heeft
 hy sijnen mede-gheselle met hem ghevanghen we-
 lende al-dus toe-ghesproken: Wel aen / broeder/
 laet ons doch vol-herdigh bliuen inde belijdinghe
 van het Catholijck ghelooue / ende d'welck ons
 veur al van noode is / laet ons om de gratie ende
 by-standighepdt Godts oodt-moedelijck bidden.
 Maer tot Gode sprak hy onder-tusschen: Ver-
 sterckt my o Heere / versterckt my. Hy verhaelde
 oock tot sijnen mede-gheselle / hoe dat hy tot sijn
 moeder (die om de religie wil Hollandt verlaeten
 hadde / ende te Breda was comen wonen) dick-
 wils hadde gheleght: O moeder / moght ghy dien
 dagh eens sien / dat ghy eenen sone hadt / die veur
 het Catholijck ghelooue de doodt steruen moght.
 Ick hope / seyde hy / dat dese mijne begheerte van
 Gode verhoort / nu vol-braght sal worden. Al-
 soo dat de vierighe Martelaer Christi met den Apo-
 stel Paulo de doodt veur ghewin rekenende / en
 wenschte met aller begheerten anders niet / dan ont-
 bonden te worden ende met Christo te zyn. Hy
 heeft op dien seluen daghe upt den kercker gheschre-
 uen eenen troostelijcken briez aen sijn moeder / wel
 denckende dat sy nu verstaen hebbende het perijckel
 daer haer sone in was / naer haer moederlijck herte
 veur hem seer benauwt ende beducht soude wesen.
 Het in-houdt van den briez was sulchs: Dat het
 met hem seer wel was / midts dat hy lede om de
 recht-veerdighepdt wille. Dat hy seer gherust van
 herten was / ende gheerne hem te breden stelde in
 den

den wille Godts. Jae oock dat hy hopte deur de
 Goddelijcke gratie / dat seer roys in hem vol-
 braght soude worden t'ghene dat hy haer dick-
 wils verclaert hadde te wesen sijn innighe ende her-
 telijcke begheerte. Dat hem gheen meerder ghes-
 luck en soude moghen toe-comen. Haer daer-om
 biddende ende vermaenende / dat sy met sijn ghe-
 vanghenisse / benauwthepdt ende doodt / soo verre
 het al-soo quame / haer niet en soude quellen / maer
 dat sy haer seluen met alle haere ghedachten ende
 sorgb-vuldigheden soude werpen op Godt alleen/
 die is de aller-beste trooster van benauwde herten/
 ende dat sy haers sones aen-staenden strjdt hem
 in haere ghebeden soude bevelen.

CAPITTEL V.

Hoe de Martelaer ter galghen uyt-gheleydt
 wierdt.

DEs anderen daeghs / alst gheschickt was dat
 hy ter doodt ghebraght soude worden / is hy
 heel vroegh veur den daghe op-ghestaen / ende heeft
 hem met aller oodt-moedighepdt des herten ende
 des lichaems ter aerden gheworpen / sijn handen
 ten hemel-waert gheheuen / vierighe ghebeden tot
 Gode ghestort / sijn by-standt versoekende teghen
 de aen-staende uyterste ende aller-swaerste tentatie/
 ende ander-weruen aen den eer-weerdighen Pater
 sijnen mede-ghevanghenen sijn biechte ghelyproken/
 om alle stof der menschelijcker affectien daer de
 consciencie mede moght belabbert wesen t'eene-
 mael af te vaeghen. Omtrent den acht uren is
 daer met eenigh bescheedt gheromen een capiteyn
 ouer de Geulche soldaeten ghenoeemt Marliant/
 ende heeft den sippier oft bewaerder vande ghevan-
 ghenen

ghenen ghevraecht legghende : Waer is die monick / de paepſche predicant ? De welcke de camer open-doende ende met ſijnen vingher wijsende de toe-comende offerande Chryſti / heeft gheleghet : Siet / die iſt . Doen ſprak de capiteyn tot hem : Monick / maect v reedt ghy moet ſtracks ghehanghen worden . Welcke ſententie des doodts Wilhelmus ontfanghen hebbende / is ter-ſtondt op ſijn knien gheballen / en oodt-moedelijck bekennende de Goddelijcke mede-weerdighejdt tot hem / heeft naer het exempel van den heylighen Martelaer Cyprianus gheleghet : Godt zij ghelouet . Ende daer naer heeft hy met luyder ſtemmen Godt al-dus ghebeden : O Heere Jezu Chryſte die om mijnen't wille de bittere doodt verdragen hebt / verſterckt my nu / bidde ick v / ende gheeft my vol-herdighejdt des heylighs gheloofs / op dat ick oock veur v ſteruen / ende v my ſeluen op-dragen magh : ende ſtaet my by in deſen upterſten noodt . Somwijlen her-haelde hy met groote vierighejdt des herten dit woordt : Verſterckt my / o Heere / verſterckt my . Cozts daer naer iſſer ghecomen een vande ſergeanten ghelonden vanden Prouoſt / die tot den Martelaer comende heeft gheleghet : Monick / langht hier v handen . Die hy ter-ſtondt uptgheſteken heeft om t'ſamen ghebonden te worden / biddende weder-om Godt met danckbaerhejdt al-dus : O Heere Jezu Chryſte die om mijnen't wille v hebt laeten binden aen de columme om ghegheeffelt te worden / ick dancke v dat ick veur uwen ooghen weerdigh ben veur de belijdinghe van uwen heylighen naem met banden ghebonden te worden : verleent my doch de wel-daedt uwer ghenaden / dat ick in't op-recht ghelooue magh vol-herden ende veur gheen onſlagh des doodts / noch eenigh v-
andts

andts bedroggh daer af ghetrocken en worde. Maer al-soo de sergeant hem de handen soo vast bondt datter het bloedt upt-bozstede / heeft hy hem gelegt: Al-soo al-soo / bindt-se soo vast als ghy cunt. Ick ben bereedt tot alles te verdraghen / ende oock de doodt om den naeme Christi te lijden. Daer naer weder-om sijn knien ter aerden booghende heeft Godt ghebeden / dat hy hem in desen aen-staenden strijdt by-staen soude. Als hy nu upt-ghelepydt soude worden / ende van sijnen lieuen mede-broeder Voghel-sangh soude schepden / hem veur d'leste adieu segghende heeft hem hertelijck ghebeden / dat hy Godt veur hem soude willen bidden. Ende hem keerende tot sijnen leydt-man heeft gheleght: Haest v / haest v : want Christus de bruydegom verwacht my. Dese woorden en spruten niet dan upt een groote brandende begheerte om te moghen ghenieten de teghen-worpdighepydt van sijnen Heere ende Godt / ghelijck als wy lesen gheweest te hebben in den Apostel Paulo / ende in den Apostolischen man Ignatio : soo dat hem nu alle vertoeuen moepelijck schene te wesen / om ter doodt te ghe-raecken / waer deur hem de poorte van soo groote gheluck-salighepydt gheopent soude worden. Met hem wierdt ghelepydt een soldaet vande ghene die daer in garnisoen hadden gheleghen. Dese al-soo hy met den beul ter galghen soude op-gaen / heeft met luyder stemmen tot Wilhelimum gheroepen ende gheleght : Heere / bidt veur my. Hy siende ende verblijdt wesende dat de soldaet uptter herten sozgh-vuldigh was veur sijn salighepydt / ende begheerde Catholijck te steruen / heeft eerst ghedaen dat-men van hem versocht hadde / daer naer het ghelooue met luyder stemmen op-gheleght / ende met een cozte maer seer crachtighe ende salighe vermaninghe

maninghe hem al-soo versterckt / dat hy deur de recht-veerdighe saecke vanden Coningh ende vande religie vromelijck ende gheerne de pijn des doodts verdraghen heeft / ende ouer-sulcks weerdigh is gheworden dat hy oock onder het wit heyr der Martelaeren als soldaet magh aen-gheteckent worden .

CAPITTEL VI.

Hoe hy ghehanghen is gheweest.

Dit ghedaen zijnde is de scherp-richter ghecomen tot Wilhelmum / ende heeft hem terstondt den strop om den hals ghedaen / ende al-soo ter galghen op-gheleydt . Maer hy willende in sijn uysterste niet alleen sijn eyghen salighepdt / maer oock van vele andere soecken ende voorderen / als hy nu stondt op't hooghste vande leere / heeft met aller crachten sijn stemme op-gheheuen als een trompet / soo dat sy by-naer deur de heele stadt (die niet seer groot en was) ghehoort moghte worden / ende sijn woorden stierende tot de goede die hy noch wel wieste inder stadt te wesen / heeft al-dus met rozte woorden naer den tydt upt-ghesproken : Goede ende aller-liefste borghers / een dingh begheere ende smecke ick van u-lieden alle te samen met dese mijne leste woorden : Blijft doch vast ende stantachtigh in't op-recht Catholijck ghelooue / d'welck ick u-lieden dick-wils in mijn sermoonen hebbe gheleert / ende nu bereedt ben met mijn doodt te bebestighen . Daer stondt by der galghen een kettersche predicant om in sijn uysterste laghen te legghen . De welke seer qualijck nemende sijn groote vromighepdt ende dese vry-mordighe onbevreelde vermaninghe tot het volck / heeft met

niet soete en gebeynde woorden om hem te verley-
 den beginnen om te gaen. Maer sijn andtwoord
 was: Gaet van my ghy dupuell-dienaer. Ghy er-
 derft mijn ghelooue niet bekeuren / want ick gan-
 schelijck naer v niet hoozen en wil. Sulcks heeft hy
 noch vele andere woorden ghesproken totten seluen
 proposte / maer meesten-deel in't Latijn. Daer-en-
 bouen de heplighe man bemerckende de verblindt-
 heyt van sijn vyanden die hem het lyde aen-deden /
 naer het exempel Christi aenden crupce hanghende
 ende den hemelschen Vader biddende om vergif-
 fenisse veur die hem crupsten / heeft hy als een waer-
 achtigh discipel van allsulcken meester Gode ghebe-
 den al-dus: Heere / vergheuet hen: want sy niet en
 weten wat sy doen. Welck Godt-vzuchtigh ende
 Christelijck ghebedt sommighe vande dienaers be-
 schimpende / hebben gheseght: Jae: weten wy niet
 wat wy doen: siet wy doe v den strop om den hals.
 Wy weten wel dat wy dit doen. Voorzds als sy sijn
 stantastigheyt / en vol-herdigheyt in't Catholijck
 ghelooue nu ghenoech ghemerckt hadden / sonder-
 linghe de ghene die ghehopet hadden dat hy upt
 vzeese des doodts emmers met een woordt van sijn
 veur-nemen gheweken soude hebben / hebben met
 vele gheroeps beginnen te versoecken dat-men hem
 vande leere soude af-doen comen / om niet vele
 swaerder tozimenten ghedoodt te worden: te we-
 ten dat hy aen vier peerden ghebonden soude in
 stucken ghetrocken worden. Maer de Officier
 vander stadt ende de capiteyn / deur wiens bebel
 dit stuck bedzeuen wierdt / op dat de soldaeten by-
 aenturen hen niet en souden te buyten gaen / heb-
 ben den scherp-richter teecken ghegheuen / dat hy
 sijn werck doen soude. Siende dan de vrome
 rampioen / dat het eynde van sijnen strydt aen-
 stondt /

stont / **Chystum** naer-bolghende heeft twee oft
 Gal. 30 drij-mael gheroepen : In uwe handen / o Heere/
 bevele ick mijnen gheest. Als hy vande leere ghes-
 stooten nu hanghende was / soo riepen de soldaeten
 tot den beul / dat hy hem de strote niet en soude
 nauw toe-worzen / ghelijck - men ghewoon is
 te doen / op dat hy langher adem scheppende / lan-
 gher inde tozmenten soude leuen. Ende onder dit
 gheschreeuw der soldaeten / heeft de uyt-vercozen
 Martelaer Chyristi niet groote stilte sijnen gheest
 ghegheuen / een iongh-man / die soo ick meyne
 den ouderdom Chyristi / ten tijde sijner passien /
 niet te bouen en gingh. Naer dat hy verscheeden
 was / is in sijn aen-sichte ghebleuen de gra-
 tie ende fraepighejdt die hy te veuren hadde
 ghehad / niet sonder verwonderinghe vande ghe-
 ne die't saghen. Deur-waer sommighe die van
 te veuren van de ketters verleydt waren gheweest /
 soo hier deur / als deur sijn vroom-hertighejdt in't
 lijden beroert ende beweghet zijnde tot leedt-wesen /
 hebben hen ter-stontt weder-om bekeert tot het
 Catholijck ghelooue. Dit heerlijck martyrie is
 toe-ghegaen opden vierden dagh Septembz is in't
 iaer 1573. als nu in andere plaetsen de rasernije
 vande Geusen teghen de Catholijcken schene wat
 gheslist te wesen. Het hepligh lichaem van desen
 Martelaer is gheworpen ende met aerde bedeckt
 inde selue gracht / daer wy te veuren gheseght heb-
 ben dat gheworpen waren de lichaemen van s' Co-
 ninghs soldaeten die daer vermoordt waren. De
 borghers vier plaetsen hebben de doot van desen
 man die hen vele diensts hadde ghedaen / ende ouer-
 sulcks hen seer lief-ghetal was / met hertelijcke tra-
 nen / ghelijck't wel betaemde / beschreydt. Waer
 van oock de sommighe / doen sy sijn stemme van
 op

op
 na
 tet
 ret
 m
 ue
 so
 tre
 he
 gh
 sie
 G
 dy
 gh
 de
 gh
 be
 sci
 G
 oo
 fer
 W
 G
 sijn
 in
 ac

opde leere roepende ghehoort hadden / ter-stondt
naer hups zyn ghegaen / ende hunne deuren gheslo-
ten hebben : want sy deur Christelijcke goedertie-
renhedt van binnen beroert zynde / noch syn stem-
me en consten hoozen roepen / noch hem sien ster-
uen . D'welck de Geusen merckende / hebben-der
sommighe met gheweldt upt den hupse willen
trecken ende ter plaetsen leyden / op dat sy emmers
het doodt lichaem all-noch aende galghe han-
ghende teghen hunnen danck soudent moeten aen-
sien . Oock hebben de boose soldaeten de goede
Catholijcke bozghere vele vileynighepds ende ver-
dyets aen-ghedaen / om dat sy den recht-veerdi-
ghen inden naem van eenen recht-veerdighen had-
den ontfanghen / ende by hen goedertierentlijck
ghetracteert : waer deur sy deur hen seluen heb-
ben eenen schat vergadert van wzake teghen den
schroomelijcken dagh des recht-veerdighs ordeels
Godts / ende den bozgheren hebben sy ghegheuen
vozlaecke ende materie om hunne deughdt te oef-
fenen ende de eeuwighe salighepdt te verdienen .
Want dat is oock recht by den recht-veerdighen
Godt / dat de ghene die om het rijcke Christi met
sijn heplighe Martelaeren mede-ghedept hebben
in't lyden / met hen oock in't selue rijck sullen deel-
achtigh worden van het eeuwighe verblijden / Amen .

FINIS.

t.

AP-